

ресурс]. – Режим доступа:
<http://grt.customs.gov.by/component/content/article/34-topical/283-profilactica.html>

4. Про затвердження Положення про профілактику правопорушень, пов'язаних із здійсненням службової діяльності працівниками Державної міграційної служби України: наказ МВС України від 25.05.2012 № 452. – Офіційне видання. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0944-12>

Нєбитов А. А.,
начальник Управління боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми ГУ МВС України в м. Києві,
кандидат юридичних наук

ЗАХОДИ ВІКТИМОЛОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ЖЕРТВ ВІД СЕКСУАЛЬНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ

Реальність кримінальних загроз визначає потребу удосконалення засобів і методів запобігання злочинам, зокрема, проти сексуальної експлуатації. У зв'язку з цим, актуалізується питання реалізації заходів віктимологічної профілактики. Важливість усебічного теоретичного дослідження проблеми потерпілого від злочину обговорюється у кримінальному праві, кримінології, кримінальному процесі та в інших галузях вітчизняної і зарубіжної юридичної науки.

Віктимологічна профілактика злочинів - це комплексна задача, і в її рішенні повинні брати участь усі служби органів внутрішніх справ, а також державні органи і громадські організації. Проблема взаємодії суб'єктів віктимологічної профілактики [1, с. 118] має велике практичне значення, тому що зміцнення суспільного порядку і належи і боротьби з правопорушеннями засобами і методами конкретної служби або силами якогось органа навряд чи досяжні повною мірою. Взаємодія в даному випадку є не тільки засобом, що забезпечує виконання задач по віктимологічній профілактиці

правопорушень, але і необхідною умовою підвищення ефективності керованої системи. Тільки таким шляхом можна зосередити достатню кількість сил і засобів там де це необхідно за умовами віктимогенної обстановки. При цьому кожний із суб'єктів діє в межах своєї компетенції, а узгодження їхньої діяльності здійснюється шляхом суворого виконання запланованих заходів.

Повнота і достовірність статистичної інформації стосовно до потреб віктимологічної профілактики та захисту прав жертв від сексуальної експлуатації може бути забезпечена лише комплексом показників кримінальної віктимізації. Основними з них є такі: статевая приналежність жертви; вік; сімейний стан; професія; стан потерпілого в момент учинення злочину (сп'яніння, хвороба та ін.); характер поведінки в ситуації вчинення злочину; судимість потерпілого; повторність віктимізації (чи була особа раніше фактичним потерпілим); обставини місця і часу вчинення злочину; характер впливу злочинця на потерпілого (насильство, погроза, обман і ін.); відношення потерпілого до втручання правоохоронних органів (звернення або не звернення в органи внутрішніх справ, до прокуратури, до суду).

Головною задачею такої статистики про потерпілого повинне стати надання зацікавленим органам, службам, підрозділам і кількісно-якісної інформації про особистість потерпілого та їх поведінку.

У цілому варто констатувати, що рішення проблеми залежить не тільки від того, наскільки всебічне будуть проаналізовані злочини, чинники їх вчинення, винні особи, але і від того, наскільки широко і глибоко будуть вивчені особистість і поведінка потерпілих від цих злочинів, тому що, як свідчить практика, сама жертва в багатьох випадках сприяє виникненню і реалізації злочинного наміру.

На жаль не можна не визнати, що в нашій країні відсутнє єдине законодавство про віктимологічну профілактику та реабілітацію жертв від сексуальної експлуатації, в якому визначалися б основи державної віктимологічної політики. Вважаємо, що розробка і прийняття закону про віктимологічну профілактику або, хоча б, включення відповідного розділу в загальний закон про попередження злочинів (який, до речі, також поки не прийнятий у нашій державі) є необхідною

правовою передумовою формування єдиної вітчизняної системи віктимологічної профілактики.

У цьому законі повинні бути визначені основи поняття, що характеризують діяльність з віктимологічної профілактики, суб'єкти профілактичної роботи із зазначенням їх компетенції, і відповідальності, нормативно-правових основ взаємодії; закріплені найважливіші напрями віктимологічної політики.

У числі найбільш значущих напрямів віктимологічної політики мають бути зафіксовані:

- неухильне здійснення принципу загальної та юридичної справедливості стосовно злочинця та його жертви;

- забезпечення обліку кримінально-правового значення особи і поведінки потерпілого в процесі кваліфікації злочинів;

- пріоритет у захисті прав жертви правопорушень і громадських інтересів перед захистом прав правопорушника при неухильному дотриманні загальних прав людини;

- прагнення до диференціації принципів і методів роботи з найбільш віктимогенними верствами населення (діти, особи похилого віку, жінки, особи з аномальним розвитком психіки і т.п.);

- створення передумов для співпраці всіх зацікавлених суб'єктів віктимологічної профілактики з державними органами громадськими організаціями, що здійснюють віктимологічну профілактику в різних державах, з метою координації діяльності щодо захисту особи від кримінальних загроз в епоху глобалізації;

- вивчення досвіду зарубіжних держав та рішенням ООН з прав людини, розроблення спільних програм по девіктимізації соціуму;

- координація віктимологічної та міграційної політики держави;

- забезпечення обліку особистісних особливостей потерпілого при вирішенні судом питання про кримінальне покарання;

- прагнення до максимально ефективного використання громадського потенціалу, можливостей інститутів громадянського суспільства, релігійних об'єднань, соціальних фондів, органів місцевого самоврядування для зниження рівня кримінальних загроз населенню, для надання моральної,

організаційної та, за можливості, матеріальної допомоги жертві злочину;

- створення фінансових, економічних та організаційних передумов

для формування єдиної системи матеріальних компенсацій і реституції жертві злочину для її соціальної реабілітації;

- визнання пріоритетом при здійсненні віктимологічної профілактики правоохоронними органами роботу з представниками найбільш віктимних прошарків і статусів населення.

Здійснення комплексної віктимологічної політики зумовлює закріплення на законодавчому рівні повноважень (бажано в рамках єдиного Закону про віктимологічну профілактику та реабілітацію жертв злочину) меж компетенції, форм і предмета взаємодії різних суб'єктів віктимологічної профілактики [2].

Фундаментальною ланкою системи організації віктимологічної профілактики повинні стати інститути громадянського суспільства - громадські та релігійні організації, органи місцевого самоврядування [3].

Ефективність діяльності кожного з об'єктів віктимологічної профілактики і скоординованість роботи усієї системи буде залежати від фактору здійснення і можливостей єдиної організації віктимологічного профілю, регулюючої профілактичну роботу в масштабах усього суспільства і здійснює самостійні програми прямої дії. І такою повинна бути громадська організація за англійським зразком на прикладі Національної асоціації підтримки жертви злочину [4; 5, с. 97]. Проте в українському варіанті її можливості повинні бути посилені підтримкою на державному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шаповалов О. В. Криміногенні ризики сьогодення і шляхи профілактики віктимності населення / О. В. Шаповалов // Науковий вісник КНУВС. – № 5. – С. 118-122.

2. Кримінологічна віктимологія : [навч. посіб.] / [Моїсєєв Є. М., Джу́жа О. М, Васи́левич В. В. та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джу́жі. – К., 2006.

3. Варчук, Т.В. Вишневецкий К.В. Виктимология: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Юриспруденция» / Т.В. Варчук, К.В. Вишневецкий; под ред. С.Я. Лебедева. – М.: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2009. – 191 с.

4. Ривман Д.В. Криминальная виктимология. – СПб.: Питер, 2002. – 304 с.

5. Варчук Т. В. Виктимологическое моделирование в криминологии и практике предупреждения преступности : монографія / Т. В. Варчук. М. : ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2012. – 239 с.

Ілляшенко О.В.,

здобувач кафедри криминології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЖЕРТВИ НЕЗАКОННОЇ ТОРГІВЛІ ОРГАНАМИ І ТКАНИНАМИ ЛЮДИНИ

У зв'язку з великою латентністю незаконної торгівлі органами і тканинами людини (далі – НТОіТЛ), на сьогодні вкрай важко оцінити загальну кількість жертв в Україні. Згідно інформації Державної статистичної служби України щорічно кількість потерпілих від торгівлі людьми, зокрема й НТОіТЛ збільшується [1, с.5]. На думку експертів, до основних груп ризику щодо НТОіТЛ можуть належати: незаміжні (у тому числі розлучені) жінки або одинокі матері; молодь, зокрема діти вулиці, діти-сироти, діти — вихідці із неблагополучних сімей; трудові мігранти (зокрема — нелегальні); особи, які зазнали насильства в сім'ї; члени малозабезпечених сімей; особи з проблемами здоров'я; безробітні особи працездатного віку; особи, які нелегально виїжджають за кордон або нелегально в'їхали чи перебувають на території України; особи, які користуються послугами знайомств (у тому числі за кордоном),